

Sprawozdanie z trzeciego spotkania lokalnego zespołu do spraw lasów o wiodącej funkcji społecznej wokół Bielska-Białej

Trzecie spotkanie lokalnego zespołu do spraw lasów o wiodącej funkcji społecznej wokół Bielska-Białej odbyło się w sali Nadleśnictwa Bielsko dnia 24 października 2024 (czwartek), w godzinach 15.30 do 19.10, zgodnie z ustalonym harmonogramem.

W spotkaniu wzięły udział 33 osoby będące członkami lokalnego zespołu do spraw lasów o wiodącej funkcji społecznej, oraz obserwatorzy i eksperci (+ 1 osoba obecna online).

Ponadto na sali znajdował się zespół facylitujący spotkanie z Fundacji Think Tank Miasto (2 osoby: Joanna Mędrzecka-Stefańska, Anna Wieczorek) oraz zespół ze strony Operatora wspierający organizacyjnie i technicznie przebieg spotkania (2 osoby - obsługa sprzętu, notowanie przebiegu spotkania). Spotkanie było rejestrowane w formie audio i video. Uzgodnione przez członków zespołu kwestie były na bieżąco zapisywane na flipchartach, w sposób widoczny dla wszystkich zgromadzonych i wraz z notatką dostarczoną przez Operatora były one podstawą do sporządzenia tego sprawozdania.

Część 1. Wprowadzenie

Spotkanie rozpoczął zespół facylitujący z Fundacji Think Tank Miasto w składzie: Anna Wieczorek, Joanna Mędrzecka-Stefańska.

Moderatorki poinformowały, że Fundacja Think Tank Miasto ma na celu uspołecznianie procesu decyzji. Wskazały, że na tym spotkaniu rolę przedstawicielek Fundacji jest moderowanie dyskusji, a co za tym idzie przeprowadzenie uczestników przez pewien proces. Facylitatorki nie wyrażają opinii merytorycznych i nie wnoszą wkładu merytorycznego w decyzje zespołu. Zadaniem moderatorek jest wprowadzenie i egzekwowanie reguł wspólnej pracy oraz komfort wszystkich członków zespołu, a także umożliwienie każdemu z zapoznania się z materiałami oraz wkładu w produkt tego procesu.

W kolejnym kroku zgromadzonych członków zespołu powitał Przewodniczący zespołu Marek Czader, Zastępca Dyrektora ds. Gospodarki Leśnej Regionalnej Dyrekcji w Katowicach. Przewodniczący poinformował o zgłoszonych obserwatorach i o zastępstwach za członków zespołu. Przedstawił też w skrócie opinie prawną w zakresie RODO, o którą poprosił jedna z członków zespołu na poprzednim spotkaniu. W związku z treścią opinii, każdy członek zespołu został poproszony o podpisanie odpowiedniej zgody lub poinformowanie o braku zgody na uwiecznienie wizerunku. W wypadku braku zgody zadeklarowano odpowiednią zmianę ustawienia kamery i miejsce siedzenia.

Przewodniczący przedstawił agendę spotkania wypracowaną przed spotkaniem przez Prezydium zespołu:

1. Otwarcie spotkania, przywitanie gości.
2. Przypomnienie zasad facylitacji.
3. Przedstawienie się uczestników spotkania.
4. Informacja o zakresie i formie raportu z procesu

5. Harmonogram prac wraz z wyszczególnieniem przewidywanych kluczowych tematów.
6. Prezentacja strony leśnej dotycząca obszarów o wiodącej funkcji społecznej (wg kryteriów ONoL) – 30 minut.
7. Stanowiska samorządów – 30 minut
8. Prezentacja strony społecznej – 30 minut.
9. Przerwa 15 minut.
10. Dyskusja dotycząca przedstawionych prezentacji – 40 minut.
11. Prezentacja BULiGL – 15 minut.
12. Inne wystąpienia oraz dyskusja – 10 minut
13. Praca Zespołu dotycząca kryteriów dokonywania wyłączeń, ograniczeń i modyfikacji prowadzenia gospodarki leśnej
14. Dyskusja

Facylitatorki wyjaśniły, że poprosiły o dopisanie, po punkcie 3. agendy informacji o raporcie z prac zespołu. Na prośbę strony społecznej punkt dotyczący raportu miał być omówiony w relacji do planowanego harmonogramu działań. Uzgodniono też brak podziału zespołu na mniejsze grupy robocze, było to nawiązanie do pisma przesłanego przez stronę społeczną, odnoszącego się krytycznie do tej formy pracy.

Następnie moderatorki przedstawiły uzgodnione z zespołem zasady dyskusji obowiązujące podczas spotkań:

1. każda opinia jest ważna;
2. mówimy zwięźle i na temat;
3. mówimy o zjawiskach, nie o ludziach;
4. mówimy pojedynczo i nie przerywamy sobie nawzajem;
5. zapisujemy i sprawdzamy zapis;
6. słuchamy siebie nawzajem;
7. wyciszamy telefony.

Na prośbę moderatorki wszystkie zgromadzone osoby przedstawiły się, informując przy tym, jaką organizację lub instytucję reprezentują oraz zostały poproszone o podpisanie listy obecności.

Część 2: Realizacja agendy

Facylitatorki w skrócie opisały wymagania dotyczące Raportu z prac zespołu. Dokument ma być opracowany na bazie przekazanego szablonu i załączników. Strony uczestniczące w procesie powinny wnieść swoje propozycje w formie wypełnionych tabel, które będą załącznikiem do Raportu. Na ekranie pokazano organizację tabel i krótko je omówiono. Mapy z kolejnymi propozycjami też będą stanowiły załącznik do Raportu, wynika to w wymagań MKiŚ, które chce mieć wgląd w przebieg procesu.

W dalszej części trwała dyskusja o formie w jakiej strony przygotowały propozycji na dzisiejsze spotkanie. Strona społeczna oświadczyła, że ma przygotowaną prezentację, natomiast technicznie mapy będą udostępniane później. Przewodniczący zespołu

zapropował, by w związku z tym że strona społeczna nie ma przygotowanych tzw. "shapeów" Prezydium ustaliło jak członkowie zespołu będą przekazywać sobie te materiały.

Następnie trwała dyskusja dotycząca dalszego harmonogramu prac, z którego wynikało, że do 15 listopada zespół powinien zakończyć prace i przekazać końcowe ustalenia, tak by mieć czas na przygotowanie Raportu końcowego.

Prezentacja propozycji strony leśnej

Propozycję strony leśnej w formie prezentacji przedstawiał Nadleśniczy Michał Sztandera. Poinformował, że służby terenowe otrzymały kryteria i na tej podstawie wskazywały na bazie własnych obserwacji terenu i doświadczeń obszary spełniające poszczególne kryteria. Następnie były omawiane kolejne kryteria i na mapie wskazane zgodnie z nimi obszary. Przy kryterium S1 wskazania były punktowe (np. kapliczki, obiekty historyczne).

Ze względu na to, że prezentacja ma być wśród materiałów przekazanych członkom zespołu, a także dla zachowania wierności przekazu prezentowanego przez stronę odsyłamy do map w niej zawartych.

Zbiorczo, obszary wskazane przez stronę leśną na podstawie kryteriów objęły ok. 2100 ha, co stanowi 40% nadleśnictwa. Dodatkowo na mapach zaznaczono rezerваты i obszary proponowanych rezerwatów, z prośbą do przedstawiciela RDOŚ o komentarz dotyczący tego w jakim zakresie i czy te obszary można wskazywać jako lasy o wiodącej funkcji społecznej.

Przedstawiciel RDOŚ wskazał, że kluczowa jest tu terminologia. Rezerваты mają wiodącą funkcję przyrodniczą, są wyznaczane w skali województwa. Jeśli rezerwat zostanie powołany to zmienia to wiodącą funkcję tego obszaru ze społecznej na przyrodniczą. Formy ochrony przyrody mają służyć społeczeństwu, ale też mają swoje umocowanie prawne, może też być wprowadzony brak dopuszczenia ruchu pieszego w niektórych obiektach i to trzeba mieć na uwadze.

Prezentacja strony społecznej

Prezentację propozycji strony społecznej prowadził pan Ślusarczyk i pan Zachara. Strona społeczna podkreśliła, że w ogromnej większości lasy wokół Bielska-Białej to lasy o funkcji ochronnej (tylko 45 ha to lasy gospodarcze). Ze względu na to, że prezentacja ma być wśród materiałów przekazanych członkom zespołu, a także dla zachowania wierności przekazu prezentowanego przez stronę odsyłamy do map w niej zawartych.

Poniżej omówione zostaną pewne formy gospodarowania, które przedstawiono jako propozycje. Przedstawiono analizy, w dużej mierze historyczne (m.in. historia miasta Biała) na podstawie których wskazano obszary spełniające kryterium S1, dla tych obszarów zaproponowano wyłączenie z gospodarki, tylko cięcia konieczne dla zachowania bezpieczeństwa. Dla kryterium S2 zaproponowano bufor 100 m od szlaków ograniczenia i modyfikacje, przy kryterium S3 bufor 500 m wokół ośrodka (wyłączenia), kryterium S4 ograniczenia i modyfikacje w promieniu 10km od granic administracyjnych Bielska Białej, przy kryterium S5 ograniczenia i modyfikacje, kryterium S6 wyłączenia (dotyczy też

drzewostanów 100 lat+ i stoków o nachyleniu powyżej 20 stopni), S7 bufor 100m na wyłączenia.

Propozycje strony samorządowej

Przedstawicielka miasta Bielsko-Biała odczytała pismo Prezydenta miasta z 23.10, podtrzymujące stanowisko co do potrzeby wyznaczania lasów o wiodącej funkcji społecznej i wskazujące opracowania, które mogą stanowić punkt odniesienia w tym zadaniu (analizy hydrologiczne i mapy prof. Giergicznego). Pełna treść stanowiska jest w materiałach dostępnych członkom zespołu.

Podobne stanowisko zaprezentował przedstawiciel gminy Kozy.

Przedstawicielka gminy Wilkowice wskazała las Wilkowicki jako społeczny i zaznaczyła, że obszary sokół Bystrej będą wskazane na podstawie konsultacji z mieszkańcami.

Przedstawiciel gminy Jaworze potwierdził, że JAworze chce przywrócenia statusu uzdrowiska, nie chce zakłócać prac lasów i potrzeb społecznych i przekaże swoje stanowisko po konsultacjach z mieszkańcami.

Dyskusja

Po części prezentacyjnej odbyła się dyskusja dotycząca prezentowanych treści i propozycji.

Pierwsza część dyskusji dotyczyła map wektorowych i dostępu do nich, Operator zadeklarował wsparcie techniczne dla samorządów.

Po przerwie zaproponowano pracę na mapie wskazującej obszar wspólny dla propozycji stron. Przewodniczący zespołu zaproponował by uzgodnić, że po pierwszych propozycjach zespół wyznaczył pewien obszar wspólny. Wyświetlono mapę z zaznaczonymi obszarami, co do których zgadzają się wszystkie trzy strony (mapa załączona w materiałach dla członków zespołu). Strona społeczna zwróciła uwagę, że zgłosiła całe Nadleśnictwo jako las o wiodącej funkcji społecznej. Przedstawiciel strony społecznej zwrócił uwagę, że w Raporcie powinny być odnotowane obszary co, do których są zgodne dwie strony: samorządowa i społeczna.

Przedstawicielka strony społecznej zwróciła uwagę, że samorządy zgłosiły gotowość do dalszej dyskusji i dopytywała, wskazując na mapę terenów wskazanych przez strony, czy samorządy chcą dodać jakieś obszary do zgłoszonych propozycji (1 wydzielanie Wilkowice, 5 wydzieleni Jaworze).

Przewodniczący, przedstawiciel strony leśnej zwrócił uwagę, że proces uzgodnień byłby łatwiejszy gdyby najpierw wyznaczono lasy o wiodącej funkcji przyrodniczej a potem o społecznej, a nie odwrotnie. Zwrócił uwagę, że kryteria są nieprecyzyjne i bardzo szerokie, np. funkcje ekosystemowe pełni każdy las na ziemi, dlatego nie dziwi nas, że strona społeczna tym kryterium obejmuje cały obszar nadleśnictwa. Strona leśna rozumiała to kryterium jako wskazanie lasów, dla których ta funkcja społeczna jest najważniejsza.

Dodał też, że nie można bezkrytycznie przyjmować map dr Giergicznego, bo bazowały na ankiecie przeprowadzonej na 2000 osób, z kilkunastu nadleśnictw i wskazują one też tereny, które nie są lasami.

Niska efektywność gospodarcza nadleśnictwa Bielsko wynika, nie z tego, że nie posiada ono zasobów, pewnie te lasy mogłyby być bardzo dochodowe, jest inaczej bo kierujemy się tu innymi priorytetami i już w inny sposób gospodarujemy.

W kontekście osuwisk, zwrócił uwagę, że ostatnie wydarzenia związane z powodzią pokazują, że Lasy Nadleśnictwa są dobrze prowadzone i lasy spełniły swoją rolę, a problemy z osuwiskami były na terenach, które nie są zarządzane przez LP. Przypomniał też, że wytyczne przyrodnicze w ramach ONoLu są przedmiotem wciąż trwających, nieukończonych prac. Dotyczą one m.in. starych lasów i lasów na stokach o znacznym nachyleniu. Jeśli będą tam jakieś wytyczne to w przyszłości będzie można się nimi kierować.

Przedstawiciel samorządu (Wilkowice) zaznaczył, że wskazane zostały tylko najważniejsze z ich perspektywy lasy, to nie jest tak że tylko to uznają za godne wskazania. Zgadzają się z dodatkowymi wskazanymi już przez LP obszarami i dyskutują nad kolejnymi słuchając głosów społecznych, koncentrując się na ochronie ptaków i drzew (modrzew, sosna), gdyż ważna jest funkcja przyrodnicza tych lasów.

Przedstawicielka GDLP dodała, że badania profesora Giergicznego pokazują atrakcyjność potencjalną opartą na deklaracjach respondentów, mówiąc o wymarzonej lesie. Mapa wartości rekreacyjnej także powstała w oparciu o wyniki ankiety i odpowiedzi na pytanie np. "jak daleko pojadą odwiedzić las". Mowa więc o potencjalnej wartości, a nie zaś na realnym wykorzystaniu lasu.

Członek zespołu ze strony społecznej zwrócił uwagę, że zawsze można mieć zastrzeżenia do badań i źródeł danych i map z nich wynikających. Dlatego też do jednego kryterium strona społeczna pokazywała kilka map (np. oprócz mapy Giergicznego, mapa oparta na danych ze Stravy). Strona społeczna także uznaje kryteria przyrodnicze za ważne, stąd decyzja, że je pokazuje (w tym np. projektowane rezerваты też są inicjatywą społeczną, kwestie drzewostanów). Niektóre kryteria się na siebie nakładają. Jednocześnie zgodził się, że lepiej by było rozpocząć od kwestii przyrodniczych. Jeśli chodzi o rezerваты pewne kwestie np. edukacyjne, społeczne, naukowe określa się w planie ochrony, pokazanie teraz tych obszarów jest ważne. Dopiero rozstrzygnie się, jak się potoczą losy poszczególnych rezerwatów.

Przedstawicielka samorządu odniosła się do głosu strona społecznej i zaznaczyła, że wskażą więcej niż kilka oddziałów, zaprosiła też przedstawicieli strony społecznej na spotkania focusowe. Na ich podstawie powstaną dalsze rekomendacje. Samorządy zadeklarowały, że będą zapraszać na spotkania, by poznać potrzeby mieszkańców.

Przedstawiciel strony leśnej, w doniesieniu do prezentacji strony społecznej, zwrócił uwagę, że gdyby lasy ochronne z zasady (zdaniem ministra) miałyby być lasami społecznymi, to nie powołano, by zespół do ich wyznaczania. Czy to jest dobra ścieżka, by kierować się ustawą z lat 90-tych? Przyjęcie pojęcia lasów wodochronnych jako kryterium S7 nie jest poprawne. Kategorie np. obronne i wodochronne nakładają się czasem, więc wodochłonności nie można tak łatwo tu przyjmować jako kryterium. Aplikacja strava to nie są

dane obiektywne, gdybyśmy chcieli szukać obiektywnych źródeł to mogłyby to być logowania do telefonii komórkowej, są więc pewne wątpliwości do źródła danych.

Ekspertka odniosła się do wodochronności, zwróciła uwagę, że nie tylko wskaźniki wilgotności są tu istotne, również nachylenie terenu i budowa geologiczna są ważne, warstwa wodonośna ma znaczenia, woda spływa gwałtownie powierzchniowo. Ważna jest idea retencji, jedynym sposobem zatrzymania tu na południu wody są lasy. Taka jest specyfika tego obszaru. Stąd wyznaczanie większego obszaru w pobliżu cieków wodnych. Prezentacja prof. Czopa będzie tutaj bardzo pomocna.

Obserwatorka złożyła materiał pisemny do protokołu, został on przekazany Sekretarzowi zespołu.

Reprezentantka strony społecznej zwróciła uwagę, że w Krakowie cały obszar wokół miasta został włączony do lasów społecznych, żadne kryterium nie było traktowane gorzej lub lepiej z nich wynika cały obszar Nadleśnictwa. To co zostało zaprezentowane dla gminy Jaworza (5 lokalizacji) i Wilkowice (1 lokalizacja) odnoszono do kryterium S1, pominięto pozostałe kryteria. Strona społeczna wyraziła przekonanie, że mieszkańcy tych gmin chcą, aby cały obszar tych gmin został włączony (wypełniono ankiety, zebrano głosy mieszkańców).

Samorząd potwierdza, że propozycje na tym spotkaniu są punktem wyjścia, po 04.11 przyjdzie z nową rozszerzoną propozycją.

Przedstawicielka strony leśnej zwróciła uwagę, że wyłączenia powinny stanowić wyjątek, nie należy mieszać funkcji ze sposobem gospodarowania. Cały ten obszar to jest obszar Natura 2000 Beskid Śląski, nie możemy wyłączać wszystkich drzewostanów i siedlisk, to nie jest gremium, w którym to można robić, bo zadania na obszarze są wyznaczone i monitorowane przez Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska. Tu nie możemy decydować o wyłączeniach, jeśli są oczekiwania do tego żeby np. różnicować strukturę, usuwać gatunki geograficznie obce. Strona społeczna skorygowała - padło sformułowanie, że lasy społeczne oznacza całkowite wyłączenie z gospodarki. Nie mówiliśmy o całkowitym wyłączeniu, mówiliśmy o specjalnym sposobie gospodarowania, w 3 kategoriach: wyłączenia, ograniczenia, modyfikacje.

Przedstawiciel strony społecznej zwrócił uwagę, w kontekście rezerwatów, że czym innym jest funkcja, a czym sposoby gospodarowania w ramach funkcji. Rezerwat może być zatem lasem społecznym, tym bardziej że ma on funkcję edukacyjną (ona zresztą pojawia się w 2 kryteriach), szczególnie te udostępnione do zwiedzania. W wyjątkach dotyczących wyłączeń jest między innymi realizowanie zadań ochronnych (to odniesienie do wypowiedzi o obszarze Natura 2000). Przy kryterium S1 MKiŚ nie zabroniło korzystania z kryteriów przyrodniczych. Ponadto ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych, rozporządzenie o lasach ochronnych dają możliwość indywidualnego podejścia do lasów. Zespół zaś chce dookreślić sposoby zagospodarowania. Ustawa o ochronie gruntów rolnych i leśnych wyznacza standard wielofunkcyjności, rozporządzenia dają możliwość indywidualnego podejścia do drzewostanów, my chcemy tu określać sposoby gospodarowania.

O głos poprosił ekspert obecny online, profesor Socha: Warto zadać sobie pytanie czemu mają służyć lasy społeczne. Zdaniem eksperta wyróżnikiem lasów społecznych powinno być to, że mieszkańcy mogą z nich korzystać, służą rekreacji, są bezpieczne i w

odpowiedniej kondycji. Do tego potrzebne są odpowiednie zadania niekoniecznie oznaczające wyłączenie z gospodarowania, bo to może być niebezpieczne.

Wodochronność ma zapewnić filtrację wody i ochronę przed powodzią. Warto sprawdzić jaki las chroni przed powodzią. Istnieje niebezpieczeństwo, że rezerваты mogą w ograniczonym zakresie pełnić funkcje społeczne i wodochronne (np. dużo drzewostanów bukowych, które dążą jednopiętrowości, co sprawia że zmniejsza się intercepcja). Mapy dotyczące wartości rekreacyjnej dr Giergicznego nie są aktualne. Nie warto tu dublować działań związanych z rezerwatami i wodochronnością i np. stokami o znacznym nachyleniu. Warto skupiać się na funkcji rekreacyjnej i turystycznej, pozostałe kwestie powinny być rozwiązane w innym gronie. Warto, by kompromis był realistyczny, szczególnie że cele stron są podobne tylko wyrażone innymi językiem.

Facylitatorka dopytała czy w związku z czasem jaki pozostał do końca spotkania prezentacja BULiG powinna się odbyć. Przewodniczący zespołu uznał, że ponieważ dotyczy ona sposobu gospodarowania może być przedstawiona na kolejnym spotkaniu.

Dopytano też o planowaną prezentację eksperta strony społecznej - prof. Czopa, ta też została zaplanowana na kolejne spotkanie. Ze względu na czas pytanie zadane ekspertowi będzie mu przekazane przez Prezydium pisemnie.

Przewodniczący poinformował o spotkaniu Prezydium podczas przerwy i ustaleniach dotyczących spotkań samorządów ze stroną społeczną pomiędzy spotkaniami. Ustalono, że strona leśna będzie o nich informowana i chce w nich brać udział.

Pod koniec spotkania, Nadleśniczy Michał Sztandera, w odpowiedzi na postulaty strony społecznej, przedstawił drugą propozycję nadleśnictwa, wpisał jako lasy społeczne dodatkowo obszar 94-98, 99, 100, 101, 102, 105, 106.

Zgodnie z proponowaną agendą w ostatnim kroku rozmawiano o dalszych pracach ich harmonogramie. Termin spotkania czwartego został wstępnie ustalony na 5 listopada 2024 w godz i potwierdzony przez Prezydium. Ponowiono też prośbę o przygotowanie excela z propozycjami stron, zgodnie z wytycznymi do Raportu końcowego.